

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/116/2022
Identifikačné číslo spisu: 1519203264
Dátum vydania rozhodnutia: 15.12.2022
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1519203264.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci manželky C.. K. X., bývajúcej v J., I. XXXXX/X, zastúpenej Zahradnikova.SK s.r.o., so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 12, proti manželovi C.. C. X., bývajúcemu v Ž., Q. T. E. XXX/XX, zastúpenému LÖWY & LÖWY s. r. o., so sídlom v Bratislave, Slowackého 56, o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k maloletému S.M. X., narodenému X. S. XXXX, zastúpenému kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom v Bratislave, Vázovova 7/A, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 22P/131/2019, o dovolaní manžela - otca maloletého dieťaťa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. februára 2022 sp. zn. 11CoP/302/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 08. februára 2022 sp. zn. 11CoP/302/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“, alebo „okresný súd“) rozsudkom z 12. júna 2020, č.k. 22P/131/2019-249 rozviedol manželstvo účastníkov C.. K. X., rod. T., nar. X. V. XXXX a C.. C. X., nar. X. I. XXXX, uzavreté dňa 20. mája 2017 v Bratislave, zapísané v knihe manželstiev matričného úradu J. vo zväzku X, ročník XXXX, na str. XX pod por. č. X (výrok I.); zveril maloletého S. X., nar. X. S. XXXX sa na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky (výrok II.); určil, že zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok budú obaja rodičia (výrok III.); otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 400,-eur mesačne 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky (výrok IV.); upravil stretávanie sa s maloletým počas bežného roka, počas jarých a jesenných prázdnin určených vyhláškou Ministerstva školstva Slovenskej republiky (výrok V.); matke uložil povinnosť maloletého na styk s otcom riadne pripraviť (výrok V.); rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok VI). Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 18, § 24 ods. 1 až 5, § 25 ods. 1, 2, § 28 ods. 1, 2, 3, § 62 ods. 1, 2, 5, 6, § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“), § 100 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), § 217 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a vecne tým, že v zmysle výsledkov vykonaného dokazovania je manželstvo účastníkov hlboko a trvalo rozvrátené a vzhľadom na odmietavý

postoj obidvoch účastníkov nie je reálne obnovenie ich manželského spolužitia, pričom v danom prípade nebola efektívna ani psychologická intervencia. Súd prvej inštancie konštatoval, že otec síce prejavil záujem o striedavú osobnú starostlivosť o maloletého, avšak nemohol ponechať bez povšimnutia absenciu predchádzajúceho aktívneho angažovania sa v starostlivosti o maloletého, ktoré bolo pred začatím konania iba okrajové, pričom až v priebehu konania sa otec začal oboznamovať s plnohodnotnou starostlivosťou o maloletého, a to i v súvislosti s nástupom matky do práce. Rozsah styku otca s maloletým okresný súd mierne rozšíril oproti dohode, ktorú rodičia dosiahli na prvom pojednávaní vo veci, čo by malo rodičov motivovať k tomu, aby začali efektívnejšie kooperovať. Pokiaľ ide o rozsah vyživovacej povinnosti otca, po zohľadnení odôvodnených potrieb maloletého, ako aj schopností a možností oboch rodičov, s prihliadnutím na názor kolízneho opatrovníka, dospel k záveru, že primeranou výškou výživného je suma 400,- eur. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky a otca maloletého rozsudkom z 8. februára 2022 sp. zn. 11CoP/302/2020 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. a IV., podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil (výrok I.); vo výroku V., v jeho časti o osobitnej úprave styku otca s maloletým počas sviatkov a školských prázdnin zmenil tak, že otec je oprávnený nad rámec úpravy už určenej rozsudkom súdu prvej inštancie stretávať sa s maloletým aj počas veľkonočných prázdnin určených vyhláškou Ministerstva školstva Slovenskej republiky každý párný kalendárny rok od prvého dňa veľkonočných prázdnin od 09.00 hod. do posledného dňa veľkonočných prázdnin do 18.00 hod. (výrok II.); vo zvyšnej napadnutej časti výrok V. potvrdil (výrok III.); žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že rodičia maloletých detí sú právoplatne rozvedení (výrokom I. rozsudku súdu prvej inštancie) a vzhľadom na to, že posudzoval správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie iba vo výrokoch týkajúcich sa úpravy pomerov manželov k maloletému na čas po rozvedení, účastníkov konania označoval ako matka a otec. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie riadne zistil skutočný stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností z hľadiska posúdenia otázky zverenia maloletého určenia výživného ako aj úpravy styku otca s maloletým na čas po rozvedení manželstva, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom a v rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými podstatnými skutočnosťami týkajúcimi sa predmetu konania. Z dôvodu, že súd prvej inštancie zrejme opomenul zahrnúť do osobitnej úpravy styku otca s maloletým počas sviatkov a prázdnin aj úpravu styku počas veľkonočných školských prázdnin, odvolací súd reflektujúc na odvolanie otca, v tomto zmysle výrok V. rozsudku zmenil tak, že ho doplnil o štandardnú úpravu aj počas veľkonočných školských prázdnin. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletého dieťaťa (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil ustanoveniami § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. V bližších podrobnostiach odvolaciemu súdu vytykal, že ho neoboznámil so všetkými podaniami, odôvodnenie rozhodnutia je v rozpore s obsahom spisu (nemá v ňom žiadnu oporu), nenariadil pojednávanie a nevysporiadal sa so zásadnými argumentami otca, pričom každé uvedenie pochybenie dosahuje takú intenzitu, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za ďalšie, dovolateľ uviedol, že ako vyplýva zo súdneho spisu, matka podala na súd vyjadrenie zo dňa 14. októbra 2020, ktorým sa vyjadrila k vyjadreniu otca, ktoré jej bolo doručené dňa 6. októbra 2020. Súdy (najmä však odvolací súd) však toto vyjadrenie matky nedoručili otcovi (nedali mu toto podanie vôbec na vedomie), preto nemal možnosť zaujať postoj (vyjadriť sa) k niektorým tam uvedeným tvrdeniam matky. Zároveň zdôraznil, že otec podal dňa 30. októbra 2020 vyjadrenie k vyjadreniu matky zo dňa 30. septembra 2020, ktoré odvolací súd doručil matke v januári 2022 (t. j. po vyše roku), tesne pred rozhodnutím. Otec mal za to, že odvolací súd tak umožnil matke, aby mohla vo svojom konaní zohľadniť, resp. upozorniť na skutočnosti, ktoré nastali za vyše jeden rok. Otcovi však takúto možnosť nedal, hoci tak mal urobiť, najmä mu tiež mohol doručiť vyššie uvedené podanie matky. Dovolateľ nesúhlasil s tvrdením odvolacieho súdu, že vzájomné vzťahy rodičov sa v čase od vyhlásenia napadnutého rozhodnutia zásadne nezmenili, keď ich vzájomná komunikácia je i naďalej konfliktná, a to aj vo vzťahu k starostlivosti maloletého, resp. realizácii jeho styku s otcom, nakoľko uvedené tvrdenie odvolacieho súdu (ktorý aj pri zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa musí vychádzať z aktuálneho skutkového stavu)

nemá žiadnu oporu vo vykonanom dokazovaní, ani v súdnom spise. Otec maloletého namietal tiež, že odvolací súd nenariadil vo veci pojednávanie, najmä z dôvodu značného časového odstupu od vyhlásenia prvoinštančného rozsudku ako aj od posledných vyjadrení strán v konaní. Rozhodnutie odvolacieho súdu označil tiež za nepreskúmateľné, nakoľko nedáva odpoveď na nosné argumenty otca v odvolaní. Dovolanie otec maloletého podal i z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nakoľko k otázke predpokladov pre zverenie do striedavej osobnej starostlivosti Najvyšší súd Slovenskej republiky nezaujal doteraz žiadne stanovisko. Vymedzil otázku, ktorá podľa jeho názoru nebola v doterajšej praxi dovolacieho súdu riešená v znení: „Je prekážkou na zverenie dieťaťa do striedavej starostlivosti oboch rodičov, ak vzťah medzi rodičmi trpí nezhodami?“. Dovolateľ navrhol rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Matka maloletého dieťaťa kolízny opatrovník sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Konanie vo veciach rozvodu manželstva spojené s konaním o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode je mimosporovým konaním, ktoré je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené samostatne v ustanoveniach § 92 a nasl. CMP. Ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 2 ods. 1 CMP). To platí, až na ustanovenie § 76 CMP, i pre konanie o dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

9. V preskúmvanej veci otec maloletého dieťaťa v podanom dovolaní uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a naplnenie ktorého videl v nesprávnom postupe súdu prvej inštancie (a následne odvolacieho súdu).

10. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu

spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Z dovolateľom vytýkaných väd zmätočnosti sa dovolací súd v prvom rade zaoberal námietkou o pochybení v procese doručovania podaní súdmi nižších inštancií.

13. V tejto súvislosti dovolací uvádza, že súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada kontradiktórnosti konania, ktorá znamená, že obom stranám konania musí byť daná možnosť oboznámiť sa so stanoviskami a s dôkazmi predloženými súdu s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim, resp. popierať ich (protirečiť im - contra dicere). Vzhľadom na to, že zmyslom čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd je predovšetkým ochrana záujmov účastníkov konania a záujmu na riadnom výkone spravodlivosti, je dôležitá najmä dôvera subjektov vo fungovanie súdneho systému, pričom táto dôvera sa zakladá okrem iného na istote dotknutého subjektu, že mal možnosť vyjadriť sa ku všetkým písomnostiam v spise (por. Brandstetter proti Rakúsku, Mantovanelli proti Francúzsku, II. ÚS 57/2018).

14. Povinnosťou súdu v kontradiktórnom spore je zabezpečiť formálne podmienky plnohodnotného výkonu základného práva na súdnu ochranu v súlade s predpismi upravujúcimi konanie pred súdom. Civilný sporový poriadok vychádza z koncepcie, podľa ktorej má odvolateľ v odvolacom konaní vždy k dispozícii odvolanie a odvolaciu repliku a jeho protistrana vyjadrenie k odvolaniu a odvolaciu dupliku. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že je to strana sporu, ktorá musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jej odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jej strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/311/2018).

15. Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia.

16. Podľa § 374 ods. 2 CSP, k vyjadreniu odvolateľa podľa odseku 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote 10 dní od jej doručenia.

17. Podľa § 374 ods. 3 CSP, podania podľa odsekov 1 a 2 doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom. Ďalšie podania strán sa doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces.

18. Z obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že na čl. 338 spisu sa nachádza odvolacia replika matky z 14. októbra 2020 k vyjadreniu otca k odvolaniu, ktorá nebola súdom prvej inštancie doručená otcovi maloletého. Vyššie uvedený nesprávny procesný postup okresného súdu následne neodstránil ani odvolací súd, čím došlo k porušeniu práva otca na doručenie odvolacej repliky matky, v dôsledku čoho otec nemohol podať prípadnú odvolaciu dupliku a reagovať na argumenty uvádzané v replike. Z obsahu odvolacej repliky vyplýva, že v súčasnosti sa styk rodičov s dieťaťom uskutočňuje podľa neprávoplatného rozhodnutia na základe „jednostranného a svojvoľného rozhodnutia otca“. Spôsob komunikácie otca matka označila za „nespolupracujúci“. Čo sa týka výživného poukázala na to, že medzi rodičmi je značný nepomer v majetkových a príjmových pomeroch.

19. Zákonné ustanovenia o povinnosti súdu doručiť vyjadrenie protistrane treba vnímať ako minimálne štandardy kladené na súd pri doručovaní podaní strán pri napĺňaní princípu kontradiktórnosti (I. ÚS 155/2020). Dovolací súd upriamuje pozornosť aj na to, že doručenie odvolania, vyjadrenia k odvolaniu,

odvolacej repliky a odvolacej dupliky je v zmysle CSP povinné (prvá veta § 374 ods. 3 CSP), až následné podania strán sa doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces (druhá veta § 374 ods. 3 CSP), na základe úvahy súdu.

20. Dovolací súd v tejto súvislosti dodáva, že právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06), a možno ho kvalifikovať ako odňatie možnosti konať pred súdom (I. ÚS 156/07, IV. ÚS 283/2011-104).

21. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP) a ďalej sa nezaoberal ostatnými dovolacími námietkami vo vzťahu k § 420 písm. f/ CSP, ani namietaným nesprávnym právnym posúdením veci (§ 432, § 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

22. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.